

En specialpedagogs uppdrag

— En intervjustudie om vilken hjälp
specialpedagogen kan bidra med

Grundnivå Pedagogiskt arbete

Rebecka Sundbäck

Therese Thulin

Examenskod:2020-FÖRSK-G64

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryt utbildning 210 hp

Svensk titel: En specialpedagogs uppdrag - en intervjustudie om vilken hjälp specialpedagogen kan bidra med.

Engelsk titel: A special educator's assignment - an interview study about what help a special educator can contribute.

Utgivningsår: 2020

Författare: Rebecka Sundbäck, Therese Thulin

Handledare: Anita Eriksson

Examinator: Pia Nordgren

Nyckelord: specialpedagogens uppdrag, autismspektrumtillstånd.

Sammanfattning

Inledning

Vardagen på förskolan kan innebära en stor utmaning för barn med symptom som motsvarar autismspektrumtillstånd. Utmaningarna kan exempelvis vara hög ljudnivå, svårigheter med både socialt samspel och samspel med andra. I vårt uppdrag som förskollärare beskriver Läroplanen för förskolan (Lpfö 2018, s. 5) att vi ska bidra med att alla barn ska kunna utvecklas och få möjlighet att ha lust att lära. Då barn med autismspektrumtillstånd kan behöva mer stöd än andra barn är det viktigt att förskollärarna, kan ta hjälp av en specialpedagog för att få handledning i förhållningssätt och bemötande. I denna studie har vi valt att fokusera på hur en specialpedagog arbetar och hur hen kan hjälpa förskollärares arbete med barn med symptom inom autismspektrat.

Syfte

Vårt syfte med studien är att undersöka specialpedagogens uppdrag och vilket stöd hen kan ge pedagoger som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd i förskolan.

Metod

I vår studie har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod och intervjuer som datainsamling. Vi har utfört fyra intervjuer med specialpedagoger i två kommuner.

Resultat

Vårt resultat visar att specialpedagogen hjälper och handleder arbetslaget när de har ansökt om hjälp från en specialpedagog. Därefter träffar specialpedagogen arbetslaget för att få en bättre förståelse för ärendet och vad pedagogerna hittills har vidtagit för åtgärder. Specialpedagogens uppdrag är att ge arbetslaget den hjälp som krävs för att barn med symptom inom autismspektrat ska få en bra tid på förskolan. Specialpedagogen ger råd till pedagogerna om hur de exempelvis kan förändra lärmiljöer och använda sig av olika hjälpmedel. Respondenterna hade delade meningar om hur mycket tid arbetslaget lägger på att följa upp ärendet tillsammans med specialpedagogen. Några av respondenterna menar att detta kan bero på att förskollärare har lite tid över efter den tid som läggs på barngruppen. Respondenterna är dock eniga om att de vill ge arbetslaget den hjälp som behövs.

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Syfte.....	4
Frågeställningar.....	4

Bakgrund

Specialpedagogens uppdrag.....	5
Symptom på autismspektrumtillstånd.....	6
Lärmiljöer.....	7

Specialpedagogiska hjälpmedel för kommunikation

AKK/ Bildstöd.....	8
TAKK.....	9
Teorier.....	9

Metod

Kvalitativ Metod.....	11
Intervju.....	11
Urval.....	11
Genomförande.....	12
Etiska aspekter.....	12
Tillförlitlighet och Trovärdighet.....	13
Analys och Bearbetning.....	13

Resultat

Specialpedagogens arbetsuppgifter.....	14
Specialpedagogens stöd till arbetslaget.....	15
Hjälpmedel som rekommenderas av specialpedagogen.....	17
Arbetslagets frågor till specialpedagogen.....	19

Diskussion

Specialpedagogens arbetsuppgifter.....	20
Specialpedagogens stöd till arbetslaget.....	20
Hjälpmedel som rekommenderas av specialpedagogen.....	21
Arbetslagets frågor till specialpedagogen.....	22
Metoddiskussion.....	23
Didaktiska konsekvenser.....	23
Vidare forskning.....	25
Referenslista.....	26
Bilagor.....	28

INLEDNING

I förskolan finns det idag ett stort antal barn som är i behov av särskilt stöd. Då barn som är i behov av särskilt stöd är ett alldeles för brett område för vår studie, har vi valt att avgränsa oss till barn med autismspektrumtillstånd. För att kunna diagnostiseras med autismspektrumtillstånd, används en manual som heter DSM-5. DSM-5 (2013) är en manual som ges ut av American Psychiatric Association och denna används över hela världen för att sätta diagnoser. Enligt Bölte (2011, s. 69) används DSM-5 som ett övergripande diagnosverktyg för störningar i utvecklingen hos barn, vilket innebär förseningar inom vissa utvecklingsområden. När det kommer till barn med autismspektrumtillstånd, har barnen svårigheter inom områden som ömsesidigt socialt samspel, kommunikation samt beteende- och föreställningsförmåga.

Enligt Läroplanen för förskolan (Lpfö 2018, s. 6) ska förskolan uppmärksamma barn som behöver särskilt stöd. Förskolan ska verka för att alla barn har rätt till en utbildning som är anpassad och utformad för att barnet ska kunna utvecklas så positivt som möjligt. Barn som behöver få mer stöd och stimulans ska få detta utefter barnets egna behov och förutsättningar. Detta innebär att förskollärare har höga krav på sig att anpassa undervisningen, så att den passar alla barn utefter deras förutsättningar. Arbetslag kan ha stora utmaningar med att inkludera alla barn och därför har förskolan tillgång till en specialpedagog som stöd och hjälp. Vi vill därför undersöka vilken hjälp och stöttning ett arbetslag kan få från en specialpedagog. Vår ambition med studien är att ta reda på hur en specialpedagogs uppdrag ser ut och vilken hjälp hen kan bidra med till arbetslaget som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd.

Syfte

Vårt syfte med studien är att undersöka specialpedagogens uppdrag och vilket stöd hen kan ge pedagoger som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd i förskolan.

Frågeställningar

1. Vad ingår i specialpedagogens arbetsuppgifter?
2. Vilket typ av stöd beskriver specialpedagogen att hen ger arbetslaget?
3. Vilken typ av hjälpmedel brukar specialpedagogen rekommendera, till de barn som har symptom på autismspektrumtillstånd?
4. Vilken typ av frågor beskriver specialpedagogen, att hen får från arbetslag/förskollärare som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd?

Bakgrund

Bakgrunden baseras på litteratur och fyra vetenskapliga studier där forskarna har genomfört olika studier som berör specialpedagoger och pedagoger samt deras arbete med barn, med autismspektrumtillstånd. I bakgrunden beskrivs specialpedagogens uppdrag, diagnosen autismspektrumtillstånd, lärmiljöer och specialpedagogiska hjälpmedel för kommunikation och skrivutveckling (AKK, bildstöd och TAKK).

Specialpedagogens uppdrag

Här beskrivs vad litteraturen säger om specialpedagogens uppdrag och vad som beskrivs i den tidigare forskningen.

Johansson (2013, s. 18) ger en definition av vad specialpedagogik är. Specialpedagogik består av två ord; special och pedagogik. Pedagogik är den undervisningsform som används inom förskolan och betyder läran om uppfostran, undervisning och utbildning, medan ordet special är fokuserat på människors lärande och utveckling och det är här som specialpedagogen kommer in med sina kunskaper. Vidare beskriver Johansson (2013, s. 18-21) hur specialpedagogik används när den vanliga pedagogiken inte räcker till och då för att alla individer ska få möjlighet till lärande och utveckling. Förutom pedagogik ingår det också filosofi, psykologi, sociologi och medicin i specialpedagogiken. Specialpedagogen kommer in när det behövs särskilda insatser för att hjälpa ett barn att utvecklas och då handlar det om att lyssna och handleda ett arbetslag. Det handlar främst om att skapa förutsättningar för att barnet ska kunna lära och utvecklas tillsammans med den övriga barngruppen på ett inkluderande sätt. Syftet med specialpedagogiken är att arbeta för att inkludera så det blir en meningsfull vardag för barnet.

Skolverket (2019) beskriver att en specialpedagogisk verksamhet har som roll att förebygga, stödja och underlätta i förskola och skola. Verksamhetens förhållningssätt utgår från Barnkonventionen och Salamancadeklarationen. Till skillnad från Johansson (2013) beskriver Skolverket att en specialpedagog, ska arbeta förebyggande och att de ska arbeta för en anpassad lärmiljö, så att alla barn ska kunna utvecklas så långt som möjligt efter utbildningens mål och inom ramen för den övriga verksamheten.

Von Ahlefeldt Nisser (2014) har undersökt vad som förväntas av specialpedagoger och speciallärare när det kommer till deras arbetsbeskrivning. Detta gjordes vid två intervjutillfällen och deltagare var specialpedagoger, nyexaminerade speciallärare och rektorer. Resultatet i studien visade på att det finns en skillnad på specialpedagoger som arbetar i särskolan, jämfört med de som arbetar mot förskolan och skola. Enligt de specialpedagoger som arbetar i särskolan så ska de undervisa barnen, medan

specialpedagoger som arbetar i förskola och skola menar att de ska utveckla lärmiljöerna och verka för en inkludering för alla. Resultatet visade också på att både specialpedagoger och speciallärare bör finnas tillgängliga i ett kontinuerligt arbete, runt om på förskolor och skolor. Rektorer menade att det är en självklarhet att specialpedagoger ska vara ute i verksamheten, medan specialpedagogerna själva ansåg att de ska ge tips och råd till lärare samt hjälpa till att bygga upp en lärandemiljö som är fungerande för de barn som behöver särskilt stöd. Vidare menade specialpedagoger och speciallärare att de vill handleda och föra kvalificerade samtal med arbetslagen, men detta var svårt om det inte kom direkt från en rektor. Både specialpedagoger, speciallärare och rektorer är överens om att det måste skapas samtalsgrupper mellan lärare, specialpedagoger, speciallärare och rektorer för att få en enighet.

Symptom på autismspektrumtillstånd

Här följer en beskrivning om vad som kännetecknar autismspektrumtillstånd och därefter beskrivs tidigare forskning.

Enligt Bölte (2011, s. 69) var det Leo Kanner som var först med att beskriva autismspektrumtillstånd. Han hade då observerat barn som hade avvikande utvecklingsförseningar och som inte ansågs vara av typisk försening. Szatmari (2011, ss. 8-10) beskriver att svårigheterna vid autismspektrumtillstånd finns ibland annat vid socialt samspel, kommunikation, föreställningsförmåga, intressen, variation och beteende. Det är också vanligt att individen upprepar saker enligt ett visst mönster. Känslighet för lukter, synintryck, smaker och känslighet för beröring är andra tecken på autism. Vid socialt samspel är det många förmågor som krävs för att det ska fungera och att motparten förstår vad den andre personen menar. Vi utvecklar vårt sociala samspel tillsammans med andra människor. För personer med autismspektrumtillstånd handlar det om att förstå sociala regler, turtagning, hänsyn, samarbete och att förstå andra människors perspektiv, med andra ord 'theory of mind'. Barn med autismspektrumtillstånd har ofta svårt med socialt samspel och de söker oftast inte kontakt med andra barn eller vuxna för detta avseende. Förmågan blir då inte lika utvecklad som hos andra kontaktsökande barn (Bölte 2011, s. 70).

Skovlund (2019) beskriver att en debatt har uppstått när det gäller barn med autismspektrumtillstånd och hur dessa barn ska inkluderas i undervisningen. Skovlund (2019) menar att det har visats sig att det förekommer okunskap bland lärare när det gäller hur de ska använda sin utbildning och sina kunskaper i undervisningen till de barn som har symptom på autismspektrumtillstånd. Det finns även en motsättning mellan pedagoger och lärare som handlar om lärarnas utbildningsstrategier och hur de använder sina kunskaper till barn med autismspektrumtillstånd. Resultatet visar på att förskolan och skolans syn på hur de lär ut kunskap till barn med autismspektrumtillstånd, måste ändras för att dessa barn ska kunna få

samma utbildning som andra barn. Skovlund (2019) nämner också i sin diskussion att det även förekommer en dialog mellan pedagoger och lärare som handlar om i vilken utsträckning som dessa barn ska inkluderas i klassen. Skovlund (2019) menar att det krävs en förändrad inställning när det kommer till att undervisa och inkludera barn med autismspektrumtillstånd i förskolan och skolan.

Ala'i-Rosales, Olsson & Roll-Pettersson (2016) genomförde en studie i Sverige där de undersökte hur barn med autismspektrumtillstånd kan få stöd genom en beteendemässig intervention, som kallas för EIBI (Early Intensive Behavioural Intervention), tidig beteendeterapi. EIBI är en metod där man tittar på individens olika beteende såsom koncentrationssvårigheter, eller social förmåga och varför hen agerar på olika sätt. Metoden handlar även om att barn med autismspektrumtillstånd får upprepa sitt inlärningsmönster och träna på exempelvis imitation, språkförståelse, koncentration och olika beteenden så att vardagen kan bli enklare. Forskarna utförde intervjuer och fältanteckningar på både barn, vårdnadshavare, specialpedagoger och specialister inom habilitering. I studien fann forskarna att det är viktigt att de utbildar pedagoger så de får mer kunskap om hur de kan arbeta med, EIBI så de kan förbättra och tillfredsställa de behov som barn med autismspektrumtillstånd har.

I en amerikansk studie undersökte Wong och Kasari (2012) lek hos barn med autismspektrumtillstånd, jämfört med övriga barn i behov av särskilt stöd i en förskoleklass. Genom observationer kom Wong och Kasari (2012) fram till att barn med autismspektrumtillstånd inte leker symbollekar. Barn med autism medverkar också i färre sociala sammanhang. Vidare kom Wong och Kasari (2012) fram till att barn med autismspektrumtillstånd, upprepar samma lek om och om igen istället för att leka med leksakerna mer spontant och kreativt. Det innebär också att barn med autism har svårare att utvecklas i samma takt när det kommer till deras sociala förmåga. Även Szatmari (2011, s. 9) beskriver att barn med autismspektrumtillstånd försöker undvika sociala interaktioner med andra barn eller vuxna i sin närhet.

Sammanfattningsvis kan sägas att Wong och Kasari (2012) menar att förskollärare inte hade tillräckligt med kunskap när det rörde sig om lekens betydelse. I Skovlund (2019), Ala'i-Rosales, Olsson & Roll-Pettersson (2016) och Wong och Kasaris (2012) artiklar tas det upp att lärare och pedagoger behöver mer kunskap om barn med autismspektrumtillstånd och hur dessa barn fungerar.

Lärmiljöer

Här följer en kort sammanfattning om lärmiljön och hur arbetet med att skapa en lärmiljö kan se ut.

Sheridan och Williams (2018, s. 9) beskriver hur förskolan kan skapa platser och avdelningar som kan ge möjligheter till barns meningsskapande. Förskolan ger även barnen möjligheter till att utvecklas och att kunna tillägna sig nya kunskaper genom lek och socialt samspel. Skolverket (2019) beskriver hur specialpedagogen arbetar förebyggande utifrån att skapa nya lärmiljöer som utvecklas och anpassas utefter barnens behov, vilket kan betyda att särskilt stöd och anpassningar kan ske under en tid.

Specialpedagogiska hjälpmedel för kommunikation

Det kommande stycket kommer att handla om AKK/bildstöd som hjälpmedel för barn med autismspektrumtillstånd som är kopplat till litteratur och tidigare forskning.

AKK/ Bildstöd

AKK står för alternativt och kompletterande kommunikationsstöd. Thunberg (2011, ss. 13-14) beskriver att genom att använda sig av AKK kan barn med autismspektrumtillstånd få hjälp att uttrycka sig genom att använda bilder, tecken, lärplatta eller datorer som kommunikationshjälpmedel. Thunberg (2011, s. 10) beskriver att på 1980-talet påbörjades användandet av bildstöd och detta beror främst på ett forskningsresultat inom tre områden. Dessa tre områden var imitation, bildlikhet och förståelighet. Patricia Howlin kom i sin forskning fram till att barn med autismspektrumtillstånd har svårt att imitera manuella tecken, (Thunberg, 2011, s. 10). Barnen hade också ofta svårt med motorisk planering, kontroll och utförande av motoriska handlingar. Detta gjorde att forskare började titta på TEACCH-modellen som står för Treatment and Education of Autistic and related Communication-handicapped Children, för att barnen skulle få en förståelse för bildlikhet. TEACCH innebär att pedagogen använder ett visuellt bildschema som hjälper barnet att förstå hur vardagen ser ut. Ungefär samtidigt som TEACCH-modellen slog igenom kom det också forskning om hur positivt det var att använda bildstöd till barn med autismspektrumtillstånd. Pat Miranda (2011, s. 13) har gjort studier om bildhjälpmedel som handlar om att barn med autismspektrumtillstånd, har fått ta del av olika bildkartor vilket har visat sig ge ett bra resultat. Genom att ge tydliga och bra instruktioner har barn lärt sig använda bilderna för funktionell kommunikation och då får barnet en förståelighet för bildernas betydelse. Det har även gett positiv respons att använda bildkartor och bildscheman för att problemskapande beteenden ska minska.

Ala'i-Rosales, Olsson och Roll-Pettersson (2016) fann i sin studie att EIBI har bidragit till betydelsefulla kunskaper och förmågor hos de individer som har vistats i barnets närhet såsom i hemmet eller på förskolan. Det visade sig dock att de personer som inte hade fått kunskap om EIBI inte lyckades hjälpa barnet när hen fastnade i ett beteende mönster eller när barnet skulle gå från en aktivitet till en annan aktivitet. Kunskaperna som pedagogerna hade

fått till sig handlade om hur de kan hjälpa barnet att öva på sin språkförståelse och sin sociala förmåga. Ett arbetssätt som pedagogerna använde sig av för att hjälpa barnet att förstå kontexten i sångerna och ramsorna var att laminera bilder och använda sig av leksaksfigurer, för att spegla handlingen i sångerna och ramsorna. Vid sociala interaktioner uppstår det ibland konflikter, för att hjälpa barnet att hantera en konfliktsituation hade pedagogerna bilder på olika konflikter. Det fanns även bilder på hur barnet kunde säga förlåt exempelvis genom att ge en kram. Utifrån dessa bilder kunde barnet få hjälp med att hantera konflikten som uppstod när hen sparkade det andra barnet.

TAKK

Här kommer det en teoretisk förklaring i relation till TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation).

Heister Trygg (2004, ss. 16-17) beskriver AKK och TAKK som hjälpmedel som oftast används tillsammans. TAKK står för tecken som alternativ och kompletterande kommunikation. Med TAKK menas att utgångspunkten är tecken som används i teckenspråket. Det är bara vissa specifika tecken som används samtidigt som pedagogen förstärker tecknet med sin röst. För att använda sig av TAKK krävs det att pedagoger har en god kunskap om TAKK och olika kommunikationsstrategier, för att det ska hjälpa barnet i sin kommunikation och språkutveckling. De barn med autismspektrumtillstånd som behöver använda TAKK har inlärningssvårigheter och de har ett behov av att få en upprepning av tecknen för att barnet ska kunna lära sig. Enligt Heister Trygg (2004, s. 23) har barn med autismspektrumtillstånd auditiva svårigheter och dessa barn fångas bättre när TAKK används som visuellt stöd, än vid enbart tal. Det är även en fördel att använda TAKK när barnet ska uppmärksammas på en händelse eller för att öka koncentrationen. Trots att pedagogen använder TAKK kan det ta tid innan barnet börjar använda tecken. Det är dock viktigt att inte sluta använda tecken. Det är också positivt att använda TAKK tillsammans med bildstöd.

Teorier

I vår studie har vi valt att använda oss av anknytningsteorin, då vi ser att pedagogerna kan ge barn med autismspektrumtillstånd en trygghet om de själva känner sig trygga i sin arbetsroll. Den sociokulturella teorin koppla vi till vår studie då specialpedagogen kan stötta pedagoger när det gäller barn med autismspektrumtillstånd språk- och samspelssvårigheter. Dessa teorier kommer vi att beskriva mer nedan.

Hwang och Nilsson (1996, s. 44) beskriver Bowlbys anknytningsteori som handlar om att små barn är i behov av en trygg anknytning. De barn som knyter an till en vuxen person

kommer få en bra utveckling och ett gott välmående (Hwang & Nilsson 1996, ss. 60-61). Broberg, Hagström och Broberg (2012, s. 22) nämner hur pedagoger inte ska ersätta barnets förälder när det gäller anknytning utan att de ska använda sin kunskap och engagera sig i barnets lek och lärande genom att stimulera det på olika sätt. På så sätt kan barn med autismspektrumtillstånd känna sig trygga hos en eller flera pedagoger. Anknytningsteorin är relevant till vår studie då specialpedagogen kan ge arbetslaget den hjälp de behöver i sin kommunikation med barnen. Om pedagogerna själva känner sig trygga i sina arbetsuppgifter kan de förmedla en säker trygghet till barn med autismspektrumtillstånd. Rye (2009, s. 29) beskriver hur barn med autismspektrumtillstånd är i behov av att uppleva en trygg anknytning som kan ge dem stöd och hjälp för att deras utveckling ska ske på bästa sätt.

Vygotskij var den som grundade den sociokulturella teorin (Hwang & Nilsson 1996, ss. 66-67). Vygotskij menade att ett barns utveckling är beroende av vilken kulturell situation som barnet har vuxit upp i. Vidare menade Vygotskij att barnets utveckling är ett resultat av hans sociala samspel till sina föräldrar, syskon eller andra personer i barnets närhet. Barnet utvecklar verktyg så som språket genom att lära sig att hantera de problem som kan uppstå och att tolka samt hantera ens omgivning. Genom att använda sig av språket kan barnet frigöra sig från olika situationer. Barnet kan använda språket till att delta i sociala samspel, dialoger samt resonera med sig själv och med andra som gör att tänkandet utvecklas. Då barn med autismspektrumtillstånd kan ha svårt med kommunikation kan rörelser, blickar och ljud vara en viktig del i kommunikationen då utvecklingen hos dessa barn är relaterad till barnens sociala och kommunikativa förmåga (Rye 2009, s. 67). Lutz (2014, s. 24) förklarar hur den proximala utvecklingszonen innebär att ett barn kan tillsammans med sina kamrater utveckla sina kunskaper, då pedagogiken är anpassat för deras förkunskaper. Som pedagog ska man göra att barns uppmärksamhet hålls aktiv så att barnet inte tappat strukturen, samt inte ge för många detaljer så att barnet inte tröttnar på aktiviteten. Pedagogen ska även kunna hantera frustration och ta hand om outtalade och felaktiga förutsättningar (Hwang & Nilsson 1996, s. 67). Det kan vara en utmaning för barn med autismspektrumtillstånd om de får för svåra uppgifter eller att aktiviteterna är för komplicerade. Barn med autismspektrumtillstånd har svårt med både samspel, språk och problemlösningar. Vilket gör att pedagoger måste finna miljöer, situationer och lösningar för att barnet ska få möjlighet att utvecklas inom dessa områden. Vygotskij nämner även den proximala utvecklingen där utvecklingen ligger ett steg före, men inte för långt från ett barns utvecklande. Med detta menar Vygotskij att pedagogerna ska utmana barnet, genom att låta barnet få prova på saker som barnet ännu inte har befast men att kraven och utmaningarna inte får vara för svåra (Hwang & Nilsson 1996, s. 67).

Metod

I detta kapitel presenteras först valet av metod och hur data samlats in samt urvalet av deltagare. Därefter presenteras studiens genomförande, etiska aspekter som har iakttagits, studiens tillförlitlighet och hur datan har analyserats.

Kvalitativ metod

Syftet med denna studie är att ta reda på hur en specialpedagogs arbetsuppgifter ser ut och vad hen kan erbjuda för hjälp till arbetslaget i förskolan, vilket innebär att en kvalitativ metod är det som är mest relevant för vår studie att använda oss av. Enligt Ahrne och Svensson (2018, s. 14-15) handlar metoden som forskarna väljer att använda sig av främst om vilka forskningsfrågor som ska besvaras. Det finns även en del positiva faktorer när det kommer till att använda sig av en kvalitativ metod. Ett exempel är när forskaren utför en observation eller en intervju kommer forskaren närmare den miljön som deltagaren befinner sig i. Det gör att forskaren kan få en bild av hur miljön som deltagaren vistas i ser ut och detta medför att forskaren då kan få en djupare förståelse för den situation som deltagarna befinner sig i.

Intervju

Vi har valt att använda oss av intervjuer vilket gör att det finns tillfälle att ställa uppföljningsfrågor. Enligt Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 38) är det en fördel att göra intervjuer vid en kvalitativ metod. Fördelen är att frågorna inte behöver ställas i samma ordningsföljd som de är skrivna utan att de kan anpassas efter situationen. Vi valde att ställa frågorna som de var skrivna. Vid ett flertal tillfällen ställde vi även följdfrågor för att få ett mer utvecklat svar från deltagaren. Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 38) påpekar att det finns utrymme att ställa följdfrågor utefter vilka svar som intervjupersonerna ger, kan det göra att det finns en chans att få en bredare bild med flera nyanser.

Urval

Vid urvalet av specialpedagoger hade vi kontaktuppgifter till tre deltagare. Vi valde att kontakta dessa via mail och fråga om de kunde ställa upp på en intervju. En av deltagarna valde att tacka nej då denna kände att hen inte hade tillräcklig kunskap, däremot fick vi namnet på en annan specialpedagog som vi valde att kontakta. Efter den första intervjun fick vi tips från deltagaren om ytterligare en person som kunde vara till nytta för oss. När deltagare tipsar om intervjupersoner kallas detta för snöbollsurval. Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 41) beskriver snöbollsurval som en bra metod om undersökningsområdet är kring en särskild händelse eller företeelse. De fyra deltagarna som deltog var alla utbildade specialpedagoger och kom ifrån två olika kommuner.

Genomförande

När vi letade efter tidigare forskning använde vi oss av olika databaser såsom exempelvis ERIC. Där sökte vi på olika ord såsom *special education and teach*, *special education and teach and autism* samt *specialpedagogens arbetsuppgifter*. De specifikationer som vi hade var peer reviewed och sökomfånget var år 2006-2019. Därefter har vi sökt och fått fram de artiklar vi ansåg var intressanta för vårt ämne. Vid mailkontakt tillfrågade vi deltagarna om de kunde tänka sig att delta i vår studie, vad syftet var samt hur lång tid intervjun skulle ta. När vi hade fått bekräftelse från deltagarna att de kunde delta bestämde vi plats och tid. Innan intervjuerna påbörjades gav vi deltagarna ett missivbrev (bilaga 1), samtyckesbrev (bilaga 2) och GDPR blankett (bilaga 3). Efter att deltagarna hade skrivit på blanketterna kunde vi börja intervjun. När vi väl intervjuade blev det naturligt att vi ställde ungefär varannan fråga till deltagaren och vi var båda närvarande under alla våra fyra intervjuer. Intervjuerna var mellan 20-30 minuter långa och efter vi hade haft en intervju transkriberade vi den. Transkribering gjordes genom att en av oss lyssnade på intervjun och vidarebefordrade detta ordagrant till den andra som skrev ner det i ett word-dokument. Detta gjorde vi för att inte missa något svar som deltagaren har givit oss och att det var även tids besparade för oss.

Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådet (2017, s. 12) så är forskningsetik inte något enkelt område att behandla, även om det handlar om forskarens etik och den etik som forskningen innebär. Det finns många aspekter att överväga när det kommer till etik men den viktigaste är den mellan forskaren och personer som medverkar i undersökningen.

Vetenskapsrådet (2002, s. 6) beskriver att det finns fyra grundläggande individskyddskrav som man bör förhålla sig till innan studien börjar. Kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att forskaren ska ge information till deltagaren om studiens syfte, deltagarens uppgift i studien samt de villkor som deltagaren måste förhålla sig till (Vetenskapsrådet 2002, s. 7). Vi gav våra intervjupersoner ett missivbrev (bilaga 1) där de fick informationen om vårt syfte med studien och deltagarens rättigheter under studiens gång. Samtyckeskravet innebär att deltagaren måste skriva på en samtyckesblankett för att medverka i studien. Deltagaren får även information om att de får avgöra själva på vilka villkor de deltar på samt att deras medverkan är frivillig (Vetenskapsrådet 2002, ss. 9-10). Intervjupersonerna fick ta del av en samtyckesblankett (bilaga 2) där de blev informerade om att de är frivilligt att delta. Om intervjupersonerna ville medverka behövdes en underskrift från dem för att ge oss sitt samtycke för att delta.

Konfidentialitetskravet informerar deltagaren att de personuppgifter som vi får ta del av kommer inte offentliggöras för utomstående (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). Samtyckesblanketten (bilaga 3) där våra intervjupersoner fick information om att deras personuppgifter inte kommer att avslöjas, utan enbart är bundet till vår studie. Inför vår studie kom vi fram till att intervjuerna skulle spelas in för att de skulle vara så tillförlitliga som möjligt. Efter transkription raderas inspelningarna för att garantera deltagarnas anonymitet.

Nyttjandekravet innebär att deltagaren får information om att insamlade uppgifter enbart är till för vår studie (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Detta får de medverkande ta del av i samtyckesblanketten (bilaga 2). Deltagaren fick även information om att forskningen kommer att publiceras på universitetets databas DIVA.

Tillförlitlighet och Trovärdighet

Enligt Bryman (2011, s. 354) så finns det kriterier i en kvalitativ metod som ska uppfyllas för att en studie ska anses vara trovärdig. Dessa kriterier är trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet samt att det finns möjlighet att kunna styrka och bekräfta studien. Detta innebär att studien ska vara beskriven så tydligt att en liknande studie ska kunna göras på ett likvärdigt sätt. Under hela vår studie har vi följt de regler som finns när det handlar om trovärdigheten, studiens syfte och metod samt vilken datainsamling vi har valt att använda oss av, är noggrant beskrivet. Nästa steg handlar om överförbarheten av resultatet från bandinspelning till transkribering. När vi utförde våra intervjuer så valde vi att spela in dem dels för att vi skulle kunna ha full uppmärksamhet på intervjupersonen, men också för att garantera att vi inte skulle missa viktig information. Vi har båda varit delaktiga vid varje intervju och vid transkribering, vilket har gjort att vi har fått hela bilden från flera olika synvinklar. När det kommer till pålitligheten så handlar detta om att hela arbetsprocessen ska vara beskriven och granskad. Vi har under arbetets gång fått handledning vid ett flertal tillfällen, vi har fått kamratrespons och även personer som är oberoende har granskat studien. Slutligen handlar tillförlitlighet om att kunna styrka och bekräfta studien, med detta menas att vi ska vara medvetna om att de inte går att förhålla sig helt objektivt, men att vi handlar i god tro. Exempel är när vi har varit osäkra på om vi har fått ett korrekt resultat, har vi haft möjlighet att kunna gå tillbaka till transkribering och bekräfta empirin, detta för att inte våra egna värderingar ska påverka resultatet.

Analys och bearbetning

Rennstam och Wästerfors (2018, s. 224) beskriver vad som är viktigt att tänka på vid kodning exempel att det är bra att vara nära sitt material och läsa utskrift materialet rad för rad, för så småningom kunna urskilja ett mönster. För att de olika deltagarnas svar skulle bli tydliga så färgkodade vi fråga för fråga och satte varje deltagares svar under varje fråga. På så sätt blev det tydligt vilka svar som var lika och vad som skildes sig mellan deltagarna. Efter att vi hade

kodat likheter och skillnader kunde vi hitta nyanser som gjorde att vi kunde sammanställa våra svar från deltagarna i olika kategorier. De kategorier vi kom fram till blev sedan våra rubriker till vår resultatdel.

Resultat

I resultatet kommer vi att redovisa det resultat som har framkommit i våra intervjuer. Intervjupersonerna kommer redovisas vid figurerade namn såsom Karin, Lisa, Kim och Kerstin. Nedan kommer resultatet redogöras i fyra kategorier utefter våra frågeställningar specialpedagogens arbetsuppgifter, specialpedagogens stöd till arbetslaget, hjälpmedel som rekommenderas av specialpedagogen och arbetslagets frågor till specialpedagogen.

Specialpedagogens arbetsuppgifter

Under intervjuerna berättade respondenterna om hur deras arbetsuppgifter som specialpedagoger ser ut och att det främst handlar om att arbeta med att stödja arbetslag. Karin, Lisa och Kim svarade att deras arbetsuppgifter handlar om att vara ute på förskolor och coacha, ge stöd, konsultation och handledning till arbetslag. Karin berättade:

“Jag brukar kalla det för hjälp till självhjälp.”

Karin, Lisa och Kim beskrev att de först kommer ut till förskolor efter de har fått en ansökning skickad till sig om att ett arbetslag behöver hjälp. Medan Kerstin kommer ut till arbetslaget när pedagogerna ringer henne. Då kan ärendet handla om ett enskilt barn eller barngruppen. När de sedan besöker förskolan så vill Karin, Lisa, Kerstin och Kim träffa hela arbetslaget, för att få möjlighet att kunna ställa fördjupande frågor till pedagogerna. Karin och Lisa beskriver att utefter de svar de får av arbetslaget kan de sedan vägleda arbetslaget vidare eller hjälpa pedagogerna att se problemet ur en annan synvinkel. Kerstin förklarade att hon handleder pedagoger utifrån ett “specialpedagogiskt förhållningssätt och bemötande handlar det om gentemot barn och barngrupp”. Hon arbetar även med förskoleverksamhets utveckling och ger stöd till rektorer. När Kerstin förklarade hur hennes arbetsuppgifter ser ut berättade hon:

“Mitt uppdrag är tvådelat. Jag jobbar främjande, förebyggande och en del åtgärdande. /.../ Jag hjälper pedagogerna, jag har TAKK utbildningar kring barns språk, att man går in och stöttar upp och detta är det främjande uppdraget jag har då. Sen åtgärder blir när pedagoger ringer, att de vill att jag kommer ut utifrån en specifik situation.”

Alla respondenter vill veta vilka åtgärder arbetslaget har gjort innan det första mötet för att få en tydligare bild över situationen samt att de gärna ser att de har gjort en kartläggning på barnet. Både Karin och Lisa kan vara ute och observera barnet eller barngruppen. Skillnaden är att Karin ser gärna att rektorn är med på det första mötet med arbetslaget samt att pedagogerna beskriver vad det är hon ska observera specifikt, medan Lisa enbart observerar och sedan ger pedagogerna handledning. Kim gör inga observationer utan förlitar sig på arbetslaget utsagor och säger:

“En observation ger inte hela bilden utan den dagen som jag ska observera kan vara en bra dag, där de beskrivna problemen inte uppstår.”

Kerstin nämner att hon ibland går in och gör observerar på barnet eller barngruppen. När Karin är ute och observerar så tittar hon även på hur lärmiljön ser ut, samspel och det sociala samspelet med andra barn. Lisa vill ha information om hur pedagogerna lägger upp strukturen för dagen samt hur barnet trivs på förskolan.

Specialpedagogens stöd till arbetslaget

För att specialpedagogen ska kunna hjälpa arbetslaget med deras problem nämner Karin, Lisa och Kim att det finns blanketter som rektorn måste fylla i när något arbetslag behöver konsultation. Karin förklarar att det finns olika länkar som behandlar olika problemområden, som arbetslaget då fyller i. Lisa tar upp att de har en ärendegång som betyder att arbetslaget ska ha tittat på hur deras rutiner ser ut, arbetsmetoder och organisation. Även det sociala, pedagogiska och de fysiska miljöerna ska arbetslaget ha sett över innan Lisa kommer ut. Blanketten ger specialpedagogen den bakgrundsfakta hon behöver för att kunna arbeta vidare med fallet. Karin, Lisa, Kerstin och Kim lyssnar på vad arbetslaget har att berätta och försöker sedan hjälpa pedagogerna med att vända och vrida på problemen. Kerstin har inga blanketter som arbetslaget ska fylla i utan förskolan brukar ringa Kerstin när de behöver hjälp. Kerstin berättar:

“Då har jag en rutin för ett specialpedagogiskt stöd. Den första delen med barn i behov av särskilt stöd är att pedagogerna på avdelning kommunicerar med varandra och de börjar fundera själva och gör kanske lite kartläggning, hur ser det ut, vad som fungerar. Det är när det inte fungerar som vi behöver hjälp när det är svårt. Vi ska också titta utifrån ett salutogent perspektiv, vad det innebär att titta på framgångsfaktorer”.

Kerstin förklarar att hon gärna ser att arbetslaget kommunicerar med varandra om åtgärder samt att de har gjort en kartläggning för att se vad som fungerar och inte. Det kan då handla om ett barn som utmärker sig på ett visst sätt som inte är en typisk utveckling.

Karin nämner att hon arbetar mycket med Bo Hejlskovs affektskurva tillsammans med arbetslaget, för att försöka se vad som kan ha gått fel, medan Kim tittar mer på hur de kan

förändra miljön där barnet vistas i eller hur upplägget för dagen ser ut och vilka krav ställs på barnet. Kim säger även:

“De flesta beteenden barn har försöker de förändra genom att ändra just hur skoldagen är utformad.”

Kim kommer in och hjälper pedagogerna att förstå vad som påverkar beteendet och därefter tittar de på olika strategier som kan vara till hjälp för barnet. Respondenterna tar upp att det kan handla om ett enskilt barn eller grupp. De nämner också att lärmiljöerna är viktiga och att det är i lärmiljöerna som förändringarna sker. Lisa menar att de måste titta på hur de har organiserat den fysiska miljön, är den tydlig eller vistas där för många barn på en liten yta. Lisa säger:

“Arbetslaget ska inte bara titta på det enskilda barnet utan det kan vara kring hela gruppen. Behöver de förändra grupper eller gruppkonstellationer, det kan handla om att göra lärmiljöerna tillgänglig för så många som möjligt och därigenom inte behöva ge så mycket stöd.”

Lisa berättar att de har haft en genomgång av alla ärenden och då har de kunnat se att det i många fall handlar om barn som blir utåtagerande i socialt samspel samt i kommunikationen.

Karin och Kim menar att det finns tid att ge stöd till arbetslaget och att Kim förklarar att hon äger sin egen tid medan Karin avsätter 1-2 timmar vid ett första möte. Karin tillägger:

“Jag återkommer några veckor efter första mötet med arbetslaget där en uppföljning görs av det som jag och arbetslaget kom överens om.”

Karin fortsätter “om en ytterligare uppföljning behövs görs detta efter tre till fyra veckors mellanrum”. De avslutar alltid med en utvärdering där de ser om pedagogerna behöver mer hjälp med åtgärderna eller om det har gett ett positivt resultat.

Lisa menar att det finns tid men hade önskat att de hade träffats mer under processen och att det oftast är detta hon kämpar med. Hon vill att de ska kunna ses vid minst tre tillfällen, det kan bli mer eller mindre, beroende på vilket barn det handlar om. Lisa menar att pedagogerna har mycket som de ska hinna med att göra ute i verksamheten då vardagen kan vara stressig. Även Kerstin säger att hon har tid men att “det är det som är lite av dilemmat kan jag känna i min roll att det är svårt för pedagogerna att komma ifrån men dom har ju sin planeringstid”. Kerstin berättar:

“/.../helst vill jag träffa hela arbetslaget för det är så viktigt att vi kommunicerar tillsammans, Annars blir det att någon som får delge resten av arbetslaget och det blir aldrig detsamma /.../ men det är svårt att man har så lite tid att få ifrån barngruppen, så

det är något jag blir ganska frustrerad över för det hjälper ju inte att jag kommer ut och observerar utan jag måste ha tid att prata. /.../ fast jag har ju väldigt bra chefer som månar om att vi ska träffas.”

Hjälpmedel som rekommenderas av specialpedagogen

Detta handlar om hjälpmedel för kommunikation exempel TAKK och anpassningar av miljön.

Både Karin, Lisa och Kerstin nämner att de främst tittar på lärmiljöerna och hur det sociala samspelet ser ut. Kerstin säger:

“Hjälpmedel är ju strategier, och vi kan ju prata om det sociala, pedagogiska och fysiska miljön”

Karin menar att hon tittar mycket på om det behövs ljudabsorbenter såsom ljuddämpande stolar och bord eller att de behöver införskaffa hörselkåpor, för att det kan ha en positiv inverkan på lärandet för barn med autismspektrumtillstånd. Det kanske behövs reträttvrår¹ eller att barnet behöver sitta själv med en pedagog, alternativt förtydligande om hur dagen på förskolan ser ut. Karin kan också titta på hur relationen ser ut mellan vårdnadshavare och förskolan.

Lisa menar att hon tittar på förhållningssättet och bemötandet hos pedagogerna. Det kan handla om hur det ser ut på morgonen när barnet kommer, exempel att det är viktigt att skapa ett lugn med bara några barn. Det kan vara att miljön behöver saneras så det inte finns så mycket intryck och pedagogerna behöver göra små rum i rummen så att det blir tydligt för barnen hur många barn som kan vistas på denna plats. Lisa beskriver även hur anpassningar kan vara ett hjälpmedel och säger:

“Det kan handla om en svår situation, som de behöver anpassa och skapa en lugn situation.”

Lisa berättar att det har gjorts en satsning på kommunikativa medel som bildstöd och TAKK och att förskollärare kan gå kurser inom teckenspråk. Lisa säger att bildstöd och bildschema är till stor hjälp för barn med autismspektrumtillstånd. TAKK har även varit ett bra komplement och hon tillägger:

“Fast att barnen förstår mycket kan det bli för jobbigt med för mycket prat och då kan dessa hjälpmedel vara effektiva.”

¹ En plats där barnet kan drar sig undan när det blir till exempel för mycket ljud.

Kerstin nämner att hon tycker att det är bra att många förskolor har börjat använda sig av AKK, bildstöd och tecken. Hon förklarar även att vissa barn är mer beroende av dessa hjälpmedel än andra och då behöver pedagogerna stötta upp där det behövs. Bildstöd är något som barnen kan ta hjälp av vid exempelvis lunchen eller när de ska gå ut.

Kim arbetar inte så mycket med hjälpmedel, hon använder dock bildschema samt olika kartläggningmaterial. Dessa handlar om att barnet ska bli medveten om sitt känslotillstånd vid olika händelser.

Lisa säger att det är betydelsefullt för barnet att få det visualiserat och inte bara auditivt. Men det viktigaste är ändå att göra en kartläggning på barnet att ta reda på vilka anpassningar som behövs så det inte bara görs.

Kerstin förklarar att anpassningar är väldigt individuellt och att det inte finns något specifikt hjälpmedel för just barn med autismspektrumtillstånd. Däremot menar hon att autismspektrumtillstånd kan ge en riktning, exempel att det är viktigt att vara tydlig och att ha ett visuellt stöd. Detta kan vara väldigt bra för barn med autismspektrumtillstånd, men det är fortfarande väldigt individuellt. Det är också bra att prova dessa anpassningar en längre tid för det kan vara så att barnet behöver tid på sig, att ta till sig det som pedagogerna försöker lära barnet. Även Kim tar upp att det är bra att använda bildstöd för det hjälper de barn med autismspektrumtillstånd.

Karin och Lisa nämner när ett arbetssätt blir negativt så är det oftast inte förankrat i hela arbetslaget. Karin beskriver att de behöver vara överens i arbetslaget och säger:

“Exempelvis om vi bestämmer att vi ska ha det på ett visst sätt och inte alla är med på tåget.”

Vi är olika som pedagoger och att det kan handla om att ett arbetslag inte känner varandra tillräckligt väl. Karin menar att mycket handlar om hur vi agerar och gör i olika situationer och om hjälpmedlen används rätt kan de ge ett positivt resultat. Lisa beskriver att när det blir fel så handlar det mer om att en pedagog antar att alla vet hur de ska arbeta med ett hjälpmedel, det kan även finnas vissa svårigheter i ett arbetslag som gör att det blir fel. Kerstin berättar att pedagogerna inte ska vara rädda att prova olika åtgärder eller hjälpmedel, men att kontinuitet är viktigt då det tar lång tid att arbeta in ett hjälpmedel. Barn med autismspektrumtillstånd måste möta dessa hjälpmedel flera gånger och gärna i olika sammanhang för att det ska ge ett resultat. Kim beskriver att alla hjälpmedel fungerar inte på alla barn med autismspektrumtillstånd och att det då kan stressa barnet istället och tillägger:

“Att det är bra att vara beredd på en plan b om inte mitt material fungerar för just det barnet. Även om ett material fungerar på de flesta barn ska man inte ta för givet att det fungerar bra för alla.”

Arbetslagets frågor till specialpedagogen

De frågor specialpedagogerna får handlar till exempel om varför ett barn reagerar på en viss situation eller kan det handla om att ett arbetslag har kört fast och inte vet hur de ska ta sig vidare.

Karin och Lisa anser att de vanligaste frågorna de får från arbetslagen är att de behöver hjälp. Pedagogerna undrar hur de kan ge barnet en meningsfull dag på förskolan och hjälpa barnet med att utvecklas så mycket som möjligt. Både Karin och Lisa nämner att pedagogerna även behöver hjälp med olika situationer som uppstår i förskolan såsom i hallen, i samlingen eller i leken. Karin säger:

“Han får utbrott när han ska gå ut, han står och hoppar i tamburen, då brukar jag gå in och titta, barn gör ju saker av olika orsaker och det gör även de med autism /.../ då får jag gå in och titta på vad är det som ni känner just nu är övermäktigt och så tittar vi på de situationerna /.../. Då går vi in djupt och tittar på de här situationerna och vad kan vi ha gjort för att vi har löst ut den här reaktionen hos barnet”

Ett annat dilemma som kan förekomma är att pedagogerna behöver stöd och hjälp med hur de kan utveckla barnets samspel med andra kamrater.

Kerstin förklarar att hon inte får några specifika frågor utan att hon tillsammans med arbetslaget brukar resonera om hur de kan gå tillväga. Det kan handla om att pedagogerna inte vet hur de ska hantera olika situationer. Hon förklarar att hon inte kan säga hur pedagogerna exakt ska göra då det är situationsbundet. Hon fortsätter att förklara:

“Det vi kan resonera om är att pedagogerna får en stor ryggsäck med strategier, hur det kan möta, hur de kan tänka och sen får de plocka och använda det utifrån den här situationen som de är i.”

Kerstin menar att:

“Mycket handlar om ett lågaffektivt bemötande, att man är lugn och trygg som pedagog och att man har den här kontinuiteten, stabila tryggheten som är så viktigt när det gäller autismspektrumtillstånd för man behöver den här repetitiva att man gör samma sak om och om igen.”

Kim menar att hon inte får några speciella frågor utan att det mer handlar om vad vårdnadshavaren har för frågor och funderingar.

Diskussion

I denna del kommer resultatet utifrån vår studies syfte att diskuteras i relation till forskning och teorier som vi har presenterat under rubriken bakgrund. I denna del ingår också en metoddiskussion och ett avsnitt om didaktiska konsekvenser samt en rubrik om vidare forskning.

Specialpedagogens uppgifter

I vårt resultat framgick det att specialpedagogerna kommer ut och besöker arbetslagen när de får en ansökan om detta från förskolan. När specialpedagogerna kommer ut till arbetslagen vill de ta del av den kartläggning som pedagogerna har gjort samt att få möjlighet att ställa frågor angående ärendet. I den tidigare forskning som gjorts av Von Ahlefeld Nisser (2014) beskrivs det att specialpedagoger inte är tillräckligt involverade i förskolans arbete. Detta visade sig vara en skillnad gentemot vårt resultat. Specialpedagogerna menar att de utgår från den bakgrundsfakta arbetslaget har gett dem och att de sedan bokar in en träff där de samtalar mer om ärendet. Utifrån våra specialpedagogers beskrivningar av hur de arbetar så framstår de som mer involverade i förskolans arbete och att de i större utsträckning kan delge arbetslaget sin kunskap, än specialpedagogerna i Von Ahlefeld Nissers (2014) studie.

I tidigare forskning (Skovlund 2019; Wong & Kasari 2012) har det framkommit att pedagoger har för lite kunskap om hur de kan ge barn med autismspektrumtillstånd en likvärdig undervisning och en lekfull vardag som för andra barn. Det visade sig finnas en likhet mellan Skovlunds (2019) och Wong och Kasari (2012) forskning och vårt resultat. Våra specialpedagoger förklarade att de stöttar där pedagogerna känner att deras kunskap brister, genom att ta del av deras tidigare åtgärder eller via observationer för att kunna ge hjälp, konsultation eller handledning till arbetslaget. Detta kan ligga till grund för att förskollärare inte har fått tillräckligt med kunskap om ämnet från sin utbildning.

Specialpedagogens stöd till arbetslaget

Utifrån vårt resultat har det visat sig att samtliga specialpedagoger är eniga om att de kan ge arbetslaget stöd när de har fått tillgång till ett ärende. Då tittar de närmare på den sociala, pedagogiska och den fysiska miljön. En likhet som framkom utifrån tidigare forskning och vårt resultat är att Von Ahlefeld Nisser (2014) nämner att specialpedagogerna ger stöd och råd till arbetslaget, men att de även tittar på hur lär miljön ser ut för barn med autismspektrumtillstånd. Detta nämner även våra specialpedagoger. De anser att den fysiska

miljön kan organiseras på ett tydligare sätt för att göra vardagen mer tillgänglig för så många barn som möjligt. En av våra specialpedagoger nämner att pedagogerna kan se över hur situationen ser ut när barnet kommer till förskolan. Specialpedagogen menar om barnet möts av ett lugnt intryck med få barn i hallen, kan detta ge barnet med autismspektrumtillstånd en trygghet till både miljön och pedagogen. Om pedagogerna känner en trygghet i sina uppgifter om hur man underlättar vardagen för barn med autismspektrumtillstånd, kan dessa barn knyta an en trygg anknytning till pedagogerna (Broberg, Hagström & Broberg 2012, s. 22). En utav våra specialpedagoger nämner att arbetslaget kan se över hela barngruppen, gruppkonstellationer och lärmiljön så att den ska kunna vara tillgänglig för alla. Om pedagogerna provar att ändra detta kanske inte arbetslaget behöver ge lika mycket stöd till det enskilda barnet. Detta är åtgärder som arbetslaget även kan ändra på innan de kontaktar specialpedagogen då det är relativt enkla lösningar för att se om det ger ett positivt resultat. Sedan kan en specialpedagog komma med fler idéer hur de kan ändra miljön på förskolan om inte åtgärderna fungerar.

I vårt resultat framkom det att en del av specialpedagogerna känner att de inte får tillräckligt med tid till att hjälpa arbetslaget. Enligt Ala'i-Rosales, Olsson och Roll-Pettersson (2016) tidigare forskning har det visat sig även att pedagogerna har varit tvungna att lära sig göra en snabb utvärdering av barn med autismspektrumtillstånd för att kunna anpassa en aktivitet utifrån barnets behov. Varför pedagogerna i den tidigare forskningen gör en snabb utvärdering kan bero på att de inte har fått tillräckligt med hjälp och kunskap med hur de kan anpassa hela vardagen för barn med autismspektrumtillstånd, istället löser de bara en situation i taget. Specialpedagogerna tror att detta ofta beror på att pedagogerna kan ha svårt att komma ifrån barngrupperna och att de har mycket att göra under sina planeringstider och därför utesluts träffar med en specialpedagog. Våra specialpedagoger vill vara tillgängliga och stötta arbetslaget så att de kan ge barn med autismspektrumtillstånd en fungerande vardag.

Hjälpmedel som rekommenderas av specialpedagogen

När det gäller hjälpmedel som samtliga specialpedagoger nämner handlar det om att de ser över exempelvis hur arbetslaget kan ändra lärmiljöer och hur samspelet för barn med autismspektrumtillstånd ser ut. Vi såg en skillnad mellan tidigare forskning och vårt resultat då Wong & Kasari (2012) menar att barn med autismspektrumtillstånd kan bli mer isolerade än sina kamrater i förskolan. Medan vårt resultat visar att genom att göra rum i rummen, göra strukturen tydlig för alla barn samt använda sig av bildstöd så behöver inte barn med autismspektrumtillstånd bli mer isolerade än andra barn. Dessa hjälpmedel menar våra specialpedagoger kan bidra till en positiv och inkluderande vardag för alla barn som vistas på förskolan.

En likhet mellan tidigare forskning från Ala'i-Rosales, Olsson och Roll-Pettersson (2016) och

vårt resultat är bildstöd som är ett hjälpmedel som har visats fungera positivt hos barn med autismspektrumtillstånd. Ala'i-Rosales, Olsson och Roll-Pettersson (2016) forskning visar att pedagogerna på förskolorna använde sig av laminerade bilder och det visuella som stöd i sånger och ramsor. Detta är något som även framkom i vårt resultat då specialpedagogerna anser att bildstöd och TAKK är ett bra hjälpmedel för dessa barn vid olika situationer. TAKK kan underlätta för barn med autismspektrumtillstånd när det gäller kommunikation och samspel med andra barn och pedagoger. Barn med autismspektrumtillstånd kan utveckla sina kunskaper tillsammans med kamrater då TAKK är en pedagogik som är anpassat utefter deras förkunskaper. På så sätt sker den proximala utvecklingen (Lutz 2014, s. 24). Hwang och Nilsson (1996, ss. 66-67) menar att barn kan utveckla sitt sociala samspel, problemlösningar och resonemang utifrån den sociokulturella teorin genom att använda sig av TAKK.

Arbetslagets frågor till specialpedagogen

I vårt resultat visade det sig att specialpedagogerna inte brukar få några specifika frågor i från arbetslagen mer än att de behöver hjälp. Våra specialpedagoger menar att pedagogerna känner att de inte vet hur de ska hantera olika situationer eller känner att de behöver mer kunskap för att lösa ärendet. Von Ahlefeldt Nisser (2014) menar att samtalen mellan specialpedagogen och arbetslaget har fått en stor betydelse då pedagogerna har mer förståelse för specialpedagogens uppdrag. Utifrån vårt resultat visade det sig att pedagogerna tar till sig den hjälp de får från specialpedagogen för att kunna ge barn med autismspektrumtillstånd en meningsfull dag på förskolan. En skillnad som framkom utifrån vårt resultat och tidigare forskning är att Skovlund (2019) nämner att det krävs en förändrad inställning när det handlar om att utbilda och inkludera barn med autismspektrumtillstånd i förskolan. Resultatet visar att specialpedagogerna kan få frågor om hur de kan utveckla samspelet för barn med autismspektrumtillstånd och på så sätt göra dem mer inkluderande. Men inte att pedagogerna behöver någon extra utbildning i hur de inkluderar barn med autismspektrumtillstånd i förskolan. Våra specialpedagoger menar att de ger dem den hjälp de behöver för att arbetslaget ska kunna utveckla samspelet mellan barn med autismspektrumtillstånd och sina vänner. Om samspelet mellan barnet och sina vänner kan utvecklas, kan de känna sig mer inkluderade i förskolan. Arbetslaget kan även använda de råd och hjälpmedel de får ifrån en specialpedagog för hela barngruppen, då många utav hjälpmedlen inte enbart är anpassat till barn med autismspektrumtillstånd.

Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod och intervjuer som insamling av vår empiri, då vårt syfte var att undersöka hur en specialpedagog ser på sitt uppdrag och vilket stöd hen kan ge. Vi ansåg inte att observationer hade givit oss relevant information och att det fanns en risk att våra egna erfarenheter skulle spegla resultatet. Vi ville inte heller utföra frågor via enkäter då risken var att vi inte hade fått så uttömmande svar och att vissa frågor hade kunnat bli ja eller nej frågor.

Vår tanke var att vi skulle ha sex deltagare för att skapa en större trovärdighet för vår studie. Men vi hade svårt med att få tag på så många deltagare samt att vi var hänvisade till vilka tider deltagarna kunde träffa oss. Detta gjorde att vi hade fyra intervjuer på en period på tre veckor och hade vi haft fler intervjuer hade risken varit att vi inte hade hunnit bli klara med vår studie. Vi anser att vi har fått tillräckligt med empiri för vår studie.

Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 45) redogör för att få en framgångsrik intervju är det bra om den som intervjuar visar ett intresse för ämnet och gärna att denna använder samma ord som deltagaren när följdfrågor ska ställas. Vid en av våra intervjuer upplevde vi det som svårt att få ut bra information från deltagaren, fast vi visade ett intresse och försökte genom följdfrågor att få deltagaren att berätta mera. Varför vi inte lyckades kan vi inte veta, möjligtvis kan det ha berott på att deltagaren inte kände sig så bekväm med oss eller intervjusituationen. Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 44) beskriver att även om intervjun är noga planerad och förberedd så är det svårt att kontrollera vissa situationer som kan uppstå. Antingen kan intervjun bli väldigt lyckad eller så uppstår det problem och det kan handla om att kemin mellan den som intervjuar och deltagaren inte stämmer, eller att deltagaren känner sig obekvämt med hela intervjusituationen.

Enligt Ahrne och Eriksson-Zetterquist (2018, s. 36) är det en fördel att intervju personer som brinner för ett visst ämne och att deltagarna får möjlighet att tala fritt utifrån detta ämne. Vi valde att använda oss av öppna frågor och vårt ämne handlade om specialpedagogens uppgifter, vilket var ett ämne som våra deltagare uttryckte som ett intressant ämne.

Didaktiska konsekvenser

Under intervjuerna har vi förstått att specialpedagogerna besitter mycket kunskap och erfarenhet. Det har dock också framkommit i vårt resultat att det inte finns så mycket tid för ett arbetslag att få konsultation, för att det finns så mycket annat som de måste göra. Enligt Lpfö (2018, s. 6) ska förskollärarna ta hänsyn till barnens olika förutsättningar och behov. Vidare ska verksamheten anpassas så att den gynnar alla barn i förskolan. Detta är en aspekt som förskollärarna är skyldiga att tillgodose. Men frågan blir då varför förskollärarna inte att

väljer att avsätta mer tid åt att anpassa verksamheten så att den passar alla barn. Von Ahlefeld Nisser (2014) beskriver att både rektorer och specialpedagoger önskar att de hade en tydligare dialog mellan varandra för att kunna förstå varandras uppdrag bättre, vilket skulle bidra till att missförstånd minskar. I förskolan skulle det kunna föras en liknande dialog där förskollärarna och specialpedagogen får framföra sina tankar och åsikter och att rektorn lyssnar och redogör vad hen anser är viktigt för verksamheten. På så sätt skulle arbetslaget, specialpedagogen och rektorn kunna samarbeta som ett team där alla har förståelse för uppdraget och hur de på bästa sätt ska kunna ta hänsyn till barnens olika förutsättningar.

Det är viktigt att arbetslaget stöttar, hjälper och delger den kunskap som finns då alla inte har lika mycket erfarenhet av barn med autismspektrumtillstånd. För arbetslaget är det viktigt att prova de åtgärder som finns tillgängliga på förskolan och att pedagoger förklarar för all ny personal hur de har arbetat med barnen för att de ska få en bättre förståelse för verksamheten. Som förskollärare finns det åtgärder som är enkla att prova utan specialpedagogens hjälp. Vad vi har sett utifrån vårt resultat så kan arbetslaget prova att göra rum i rummen, tydligt bildstöd som visar vad som finns tillgängligt i varje rum, samt hur många personer som får vistas där samtidigt. De kan även sätta upp bildstöd i hallen, toaletten eller vid matsituationerna för att underlätta för barn med autismspektrumtillstånd. I Lpfö (2018, s. 6) nämns det att förskolan ska anpassa miljön utefter de förutsättningar barnet har. Det är viktigt att förskollärarna låter miljöerna på avdelningen få finnas en längre tid, då barn med autismspektrumtillstånd behöver tid för att anpassa sig. De här åtgärderna är enkla att prova för att se om vardagen fungerar bättre för barn med autismspektrumtillstånd. Även Sheridan och Williams (2018, s. 9) menar att barn kan få möjligheter att utveckla nya kunskaper om man skapar en lärmiljö som är meningsskapande. Om inte åtgärderna fungerar är det viktigt att pedagogerna får hjälp ifrån en specialpedagog. Dessa åtgärder kanske inte alla arbetslag har kunskap om, vilket gör att det kan bli svårt att prova dem. Då kan arbetslaget ta hjälp av sin rektor eller möjligtvis andra förskolor i sitt närområde. Utifrån vårt empiriska material visade det sig att specialpedagogen vill se hur pedagogerna har försökt att förebygga och åtgärda deras ärende innan hen kommer in och stöttar. Om det visar sig inte fungera är specialpedagogen mer än villig att hjälpa till, för att göra så att barn med autismspektrumtillstånd får en likvärdig vistelse på förskolan som alla andra barn. Genom att få ta del av specialpedagogens kunskap fyller pedagogerna sin 'ryggsäck' med ny kunskap som kan vara till nytta för resten av sitt arbetsliv. Oavsett om inte alla hjälpmedel och åtgärder fungerar likadant på alla barn med autismspektrumtillstånd kan ändå pedagogerna ha nytta av sin kunskap.

Enligt våra respondenter ska förskollärarna ha prövat många olika metoder såsom att se över lärmiljön, hur många barn som kan vistas i samma rum samt gruppkonstellationer innan specialpedagogerna kommer ut och besöker förskolorna. Detta innebär att förskollärarna måste ha kunskaper om olika undervisningsmetoder. Specialpedagogerna i vår studie har antytt att de anser att förskollärare har för lite kunskap gällande barn med autismspektrumtillstånd. Detta är även något som Wong och Kasari (2012) påpekar i sin

studie. Därför är det viktigt att både nyexaminerade förskollärare och de som har arbetat i många år på förskolan delger varandra sina kunskaper. Kompetensutveckling och att ta del av ny forskning är också en viktig del i pedagogernas yrkesroll.

En av våra deltagare nämner att användandet av bildstöd i förskolan kan ses som positivt och kan hjälpa alla barn att klara av vardagen. Ett bildstöd kan exempelvis vara ett dagsschema som visar hur dagen på förskolan ser ut och genom dagsschemat får då barnen den struktur som de behöver. Genom att använda sig av TAKK vid undervisning kan det hjälpa barnen med kommunikationen som är en viktig del i att kunna delta i det sociala livet. Även om specialpedagogerna säger att det finns kurser att gå på så kan budgeten ibland vara snäv på förskolan. Om inte förskolan kan erbjuda kurser inom TAKK kan förskollärare ladda ner en applikation som innehåller bilder med tecken som kan skrivas ut och lamineras. Att arbeta som förskollärare kräver att du är kreativ, som en av våra deltagare säger så fungerar inte allt på alla barn och här får vi ta hjälp av kollegor, litteratur eller googla för att hitta lösningar som kan fungera för just detta barn eller barngruppen. Några deltagare nämner också att det är positivt att använda TAKK som ett komplement.. Enligt Bölte (2011, s. 9) så har barn med autismspektrumtillstånd ofta svårt att kommunicera då de undviker sociala möten och ögonkontakt. Då skulle användandet av TAKK vara ett sätt för dessa barn att börja kommunicera.

Vidare forskning

Enligt Von Ahlefeld Nisser (2014) så har rektorn och specialpedagogerna olika uppfattningar om deras arbetsbeskrivning. Det skulle vara intressant att undersöka om det kan vara ett liknande problem mellan rektorn och förskollärarna i förskolan idag. Det finns undersökningar som är gjorda om lärmiljöerna i skolan, men vi hade tyckt att det hade varit spännande att forska mer om hur lärmiljöerna ser ut i förskolan och hur förskollärarna tänker kring lärmiljöerna när det handlar om barn med autismspektrumtillstånd. Det hade även varit intressant att göra en studie om TAKK där vi hade undersökt om hjälpmedlet är så bra som specialpedagoger och förskollärare säger eller om det finns några nackdelar med att använda TAKK i verksamheten.

REFERENSER

Ahrne, G. & Eriksson-Zetterquist, U. (2018). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder. 2*: [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.

Ala'i-Rosales, S. Olsson, I. & Roll-Pettersson, L. (2016). *Bridging the research to practice gap: A case study approach to understanding EIBI supports and barriers in Swedish preschools* [Elektronisk resurs]. International Electronic Journal of Elementary Education. 9:2.

Broberg, M. Hagström, B. & Broberg, A. (2012). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. 1. uppl. Stockholm: Natur & Kultur.

Bölte, S. (2011). Way are ASC defined as developmental disorders. I Hallmayer, J & Bölte, S. (red.) *Autism spectrum conditions: FAQs on autism, Asperger syndrome, and atypical autism answered by international experts*. [Elektronisk resurs]. Hogrefe Publishing, Cambridge, MA.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders DSM-5. 5th ed. (2013). Arlington, VA: [Elektronisk resurs] American Psychiatric Association.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, (2002). [Elektronisk resurs]. Stockholm: Vetenskapsrådet.

God forskningsset [Elektronisk resurs]. Reviderad utgåva (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Heister Trygg, B. (2004). *TAKK: tecken som AKK: tecken som alternativ och kompletterande kommunikation*. Umeå: Specialpedagogiska institutet.

Hwang, P. & Nilsson, B. (1996). *Utvecklingspsykologi: från foster till vuxen*. Stockholm: Natur och kultur.

Johansson, M. (2013). *Specialpedagogik 1 Att arbeta för likvärdighet och delaktighet*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Lutz, K. (2013). *Specialpedagogiska aspekter på förskola och skola: möte med det som inte anses lagom*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

- Läroplanen för förskolan: Lpfö 18. (2018). [Elektronisk resurs] Stockholm: Skolverket.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2018). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder. 2.*: [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber.
- Rye, H. (2009). *Samspel, kommunikation och utveckling: barn i behov av särskilt stöd. 1.* uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Sheridan, S. & Williams, P. (red.) (2018). *Undervisning i förskolan [Elektronisk resurs] & kunskapsöversikt.* Stockholm: Skolverket.
- Skovlund, H. (2019). *Attention-deficit hyperactivity disorder and autism spectrum disorder diagnoses as ideal types: A reinterpretation of stigma within the context of mainstream education: [Elektronisk resurs].* Theory and Research in Education, 17: 1 , ss. 82-89.
- Skolverket [Elektronisk resurs]. (2019). Stockholm: Skolverket.
- Szatmari, P. (2011). What are the most common characteristics of ACS. I Hallmayer, J & Bölte, S. (red.) *Autism spectrum conditions: FAQs on autism, Asperger syndrome, and atypical autism answered by international experts. [Elektronisk resurs].* Hogrefe Publishing, Cambridge, MA.
- Thunberg, G. (2011). *AKK - alternativ och kompletterande kommunikation för personer med autism [Elektronisk resurs].* Stockholm: Autismforum, Stockholms läns landsting.
- Von Ahlefeld Nisser, D. (2014). *Specialpedagogers och speciallärares olika roller och uppdrag: skilda föreställningar möts och möter en pedagogisk praktik [Elektronisk resurs].* Nordic Studies in Education. 34:4.
- Wong, C. & Kasari, C. (2012). *Play and Joint Attention of Children with Autism in the Preschool Special Education Classroom.* Journal of Autism and Developmental Disorders.

BILAGA 1

Informationsbrev om vårt examensarbete

Informationsbrev

Datum: 20/11-2019

Till specialpedagog

Vi heter Rebecka Sundbäck och Therese Thulin och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT.

Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Vårt syfte är att undersöka specialpedagogens uppdrag och vilket stöd hen kan ge pedagoger som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd i förskola. I studien kommer vi att utföra ljudupptagning av röst under intervjuer.

Det är viktigt att du som specialpedagog vet att vi i vår undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, vilka innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på specialpedagoger används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

För att kunna genomföra undersökningen behövs ditt samtycke. Vi ber dig därför fylla i blanketten som följer med denna information

Om du har frågor och funderingar kring undersökningen kan du nå oss på

Med vänliga hälsningar

Rebecka Sundbäck, Therese Thulin

BILAGA 2

HÖGSKOLAN I BORÅS

Akademi/enhet

2019-11-26

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen Examensarbete; Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att undersöka specialpedagogens uppdrag och vilket stöd hen kan ge pedagoger som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd i förskola.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för behandlingen, som sker med stöd av artikel 6.1 (a) i dataskyddsförordningen (samtycke).

Uppgifterna kommer att användas av oss samt vara tillgängliga för lärarna på den aktuella kursen och centrala administratörer vid högskolan. Uppgifterna kan dock vara att betrakta som allmänna handlingar som kan komma att lämnas ut i det fall någon begär det i enlighet med offentlighetsprincipen.

Uppgifterna kommer att lagras inom EU/EES eller tredje land som EU-kommissionen beslutat har en skyddsnivå som är adekvat, dvs. tillräckligt hög enligt dataskyddsförordningen. Uppgifterna kommer att raderas när de inte längre är nödvändiga.

//Resultatet av studien kommer att sammanställas i oidentifierad form och presenteras så att inga uppgifter kan spåras till dig.//

Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna samtycke, och du kan när som helst ta tillbaka ett lämnat samtycke. Dina uppgifter kommer då inte att användas mera. På grund av lagkrav kan högskolan dock vara förhindrade att omedelbart ta bort uppgifterna.

Jag samtycker till att uppgifter om mig samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

BILAGA 3

Samtyckesblankett

Specialpedagog underskrift

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Fylls i av ansvarig lärare eller handledare

Studenternas namn

Kurs och kurstillfälle

Kursansvarig (namn, avdelning)

Information om behandlingen av personuppgifter

Din personliga integritet är viktig för oss på Högskolan i Borås. Därför är vi angelägna om att all behandling av personuppgifter sker på ett korrekt och säkert sätt i överensstämmelse med gällande lagar och förordningar. Högskolan följer bland annat dataskyddsförordningen, mer känd som GDPR.

Högskolan i Borås är personuppgiftsansvarig för all behandling av personuppgifter inom högskolans verksamhet. Om du har några frågor kring hur dina personuppgifter behandlas

kan du läsa mer om hur högskolan behandlar personuppgifter på vår webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>. Du är också välkommen att kontakta ansvarig för den aktuella kursen med frågor.

Dina rättigheter

- Högskolan är öppen med hur vi behandlar dina personuppgifter. Om du vill veta vilka personuppgifter som vi behandlar om dig kan du kostnadsfritt en gång per år begära ett utdrag med information om detta (ett så kallat registerutdrag). För att beställa ett registerutdrag kan du använda blanketten för begäran om registerutdrag på högskolans webbplats, <http://www.hb.se/dataskydd>.

6. I vissa fall kan vi komma att be om samtycke (godkännande) till att behandla dina personuppgifter. Om du lämnar sådant samtycke kan du när som helst ta tillbaka detta. Vi kommer då inte att fortsätta behandla dina personuppgifter. På grund av lagkrav kan vi dock vara förhindrade att omedelbart radera uppgifterna.

7. Du har rätt att inte bli föremål för automatiserat beslutsfattande, inklusive profilering, dvs. beslut som fattas på teknisk väg utan mänsklig inblandning. Högskolan fattar inte några sådana beslut.

8. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter i ett allmänt använt format för att överföra dessa till en annan personuppgiftsansvarig.

9. Du har rätt att få dina personuppgifter ändrade eller kompletterade om de skulle visa sig vara felaktiga eller ofullständiga.

1. Du har rätt att i vissa fall få behandlingen av dina personuppgifter begränsad eller avslutad.
2. Du har rätt att i vissa fall få dina personuppgifter raderade.
3. Du har rätt att klaga på högskolans behandling av dina personuppgifter till Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet.

BILAGA 4

Intervjufrågor

1. Hur ser dina arbetsuppgifter ut som specialpedagog?
2. I vilket sammanhang kommer du in och hjälper pedagogerna?
3. Finns det tid att ge arbetslaget stöd/kontinuerligt stöd?
4. Vilket stöd kan du ge förskollärare när det kommer till användning av hjälpmedel?
5. Vilka erfarenheter har du av hur olika hjälpmedel fungerar till barn med autismspektrumtillstånd?
6. Vilka specifika hjälpmedel rekommenderar du förskollärare att arbeta med?
7. Finns det några specifika hjälpmedel som du har sett ger negativt resultat?
8. Vilken är de vanligaste frågorna du får från pedagoger som arbetar med barn med autismspektrumtillstånd?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se